

Lovforslag nr. L 196. Fremsat den 12. februar 1987 af Ebba Strange (SF), Agerschou (SF), Margrete Auken (SF), Inger Harms (SF), Lenger (SF), Bernhard Baunsgaard (RV) og Aase Olesen (RV)

Forslag

til

Lov om ændring af borgerlig straffelov, kriminallov for Grønland og lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.

(Forbud mod diskrimination på grund af seksuel orientering)

§ 1

I borgerlig straffelov, jf. lovbekendtgørelse nr. 607 af 6. september 1986, foretages følgende ændring:

I § 266 b ændres ordene »eller tro« til: »tro eller seksuelle orientering«.

§ 2

I kriminallov for Grønland, jf. lovbekendtgørelse nr. 49 af 13. februar 1979, som ændret senest ved lov nr. 322 af 4. juni 1986, foretages følgende ændring:

I § 71 a ændres ordene »eller tro« til: »tro eller seksuelle orientering«.

§ 3

I lov nr. 289 af 9. juni 1971 om forbud

mod forskelsbehandling på grund af race m.v. foretages følgende ændring:

I § 1, stk. 1, ændres ordene »eller tro« til: »tro eller seksuelle orientering«.

§ 4

Loven træder i kraft den 1. juli 1987.

§ 5

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne, men kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Stk. 2. Bestemmelserne i §§ 1 og 3 gælder ikke for Grønland. § 3 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for denne landsdel med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Lovforslaget har til formål at udvide den eksisterende antidiskriminationslovgivning, der i forvejen omfatter race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse og tro, til også at omfatte seksuel orientering.

Det vil sige, at det også forbydes at fremsætte udtalelser eller anden meddelelse, ved hvilken personer trues, forhånes eller nedværdiges som følge af deres seksuelle orientering. Endvidere må der ikke i forbindelse med udøvelse af erhvervsmæssig eller almenyttig virksomhed ske diskrimination som følge af seksuel orientering.

Da der således alene er tale om en justering af den personkreds, som er omfattet af den gældende antidiskriminationslovgivning, indebærer lovforslaget ikke i sig selv nogen stillingtagen til rimeligheden af strafsanktionerede regler mod diskrimination og forskelsbehandling af minoritetsgrupper.

Forslagsstillerne har således fortsat den skeptiske holdning til denne lovgivning i det hele taget, som der blev givet udtryk for under behandlingen af de lovforslag, der i 1971 dannede grundlag for de nuværende bestemmelser.

Ved begrebet »seksuel orientering« forstås en persons lovlige seksuelle adfærd og indstilling, og forslagsstillerne har hermed valgt at følge de formuleringer, som kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet har anbefalet i et allerede udarbejdet, men ikke offentliggjort kapitel i den betænkning, som kommissionen skal afgive. Men dette udelukker ikke, at der under lovforslagets videre behandling kan diskuteres andre – og måske bedre – udtryk, hvis disse blot opfylder lovforslagets hensigter.

Lovforslaget tilsigter derimod ikke at ændre grænserne for, hvad der hidtil har været betragtet som lovlig og ikke-lovlig seksuel adfærd. Det vil sige, at en person, som f.eks. er dømt for seksuel omgang med mindreårige under udøvelse af sit job, kan formentlig adgangs til sit tidligere job eller tilsvarende job, uden at dette kan betragtes som diskrimination.

Erfaringen fra den hidtidige lovgivning viser, at det er yderst begrænset, hvor mange sager der rejses for overtrædelse af antidiskriminationslovgivningen. Kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet har i det omtalte kapitel, der anbefaler en regel som den foreslåede, således kun nævnt tre straffesager, der alle er afgjort med bøder.

Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske, der i flere år har arbejdet for, at antidiskriminationslovgivningen også skal omfatte seksuel orientering, har over for kommissionen peget på seks formål med en sådan lovgivning:

1. Den psykologiske effekt i kampen for at fjerne de normer, der virker undertrykkende på menneskers seksualitet.
2. En øget psykisk og fysisk trykthed for bøsser og lesbiske til i åbenhed at kunne leve i overensstemmelse med deres identitet.
3. En juridisk sikkerhed for bøsser og lesbiske mod diskrimination.
4. Der skabes et bedre grundlag for en seriøs debat og stillingtagen til bl.a. homoseksualitet.
5. Påvirkninger af de generelle holdninger i befolkningen til homoseksualitet.
6. Opfølgningen af Europarådets, Nordisk Råds og EF-Parlamentets resolutioner og anbefalinger om at modarbejde diskrimination af bøsser og lesbiske.

Forslagsstillerne finder disse begrundelser særdeles vægtige, idet de peger langt ud over lovforslagets snævre pålydende. Det må dog samtidig understreges, som også kommissionen gør opmærksom på, at en vedtagelse af lovforslaget må følges op med en øget informationsindsats.

Den gældende lovgivning

Dansk antidiskriminationslovgivning går tilbage til lov nr. 87 af 15. marts 1939, idet der dengang blev indsat en bestemmelse i straffelovens § 266 b, som gjorde det strafbart at udspredde rygter og beskyldninger samt forfølge eller ophidse til had

mod en gruppe på grund af dens tro, afstamning eller statsborgerforhold.

Denne bestemmelse ændredes ved lov nr. 288 af 9. juni 1971, hvorved den pågældende bestemmelse fik den nuværende ordlyd:

»§ 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år.«

Ved samme lejlighed vedtog Folketinget lov nr. 289 af 9. juni 1971 om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v.:

»§ 1. Den, som inden for erhvervsmæssig eller almenyttig virksomhed på grund af en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro nægter at betjene den pågældende på samme vilkår som andre, straffes med bøde, hæfte eller fængsel indtil 6 måneder.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som af nogen af de i stk. 1 nævnte grunde nægter at give en person adgang på samme vilkår som andre til sted, forestilling, udstilling, sammenkomst eller lignende, der er åben for almenheden.

§ 2. Loven omfatter ikke uagtsomt forhold.

§ 3. Er en af de i § 1 nævnte overtrædelser begået af et aktieselskab, andelselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.«

Anledningen til vedtagelsen af disse to lovforslag var imidlertid at skabe grundlag for dansk ratifikation af De Forenede Nationers konvention af 21. december 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination.

Denne specielle baggrund såvel som udvalgets afvisning under behandlingen af lovforslagene af et ønske fra en deputation om at medtage begrebet »seksuel orientering« i lovgivningen gør imidlertid, at den hverken direkte eller ved en udvidende fortolkning eller en analogi vil kunne anvendes ved diskrimination på grund af homoseksualitet.

Internationale initiativer og udenlandsk lovgivning

Forslagsstillerne ønsker især at henlede Folketingets opmærksomhed på, at kommissionen til belysning af homoseksuelles situation i samfundet

i sin gennemgang af problemstillingen i særlig grad henviser til en række internationale initiativer.

Det gælder for det første, at Europarådet i 1981 har vedtaget en henstilling (nr. 924/1981) og en resolution (nr. 756/1981), hvori der tages afstand fra diskrimination af homoseksuelle. Rådet opfordrer medlemsstaternes regeringer til bl.a. at sikre homoseksuelles ligestilling med hensyn til beskæftigelse, aflønning og sikring af arbejdspladsen, særligt inden for den offentlige sektor.

For det andet vedtog Europa-Parlamentet den 13. marts 1984 en »beslutning om diskriminering på arbejdspladsen på grund af seksuelle tilbøjeligheder« (EF-tidende nr. C 104/1985, side 45-48). Heri understreges bl.a., at »man heller ikke i bekæmpelsen af forskelsbehandling af enhver art kan ignorere eller passivt godkende faktiske eller principielle diskrimineringer af homoseksuelle«. Parlamentet bad i forlængelse heraf EF-Kommissionen om at fremsætte forslag med henblik på at undgå, at der i medlemsstaterne sker diskrimination af homoseksuelle med hensyn til adgang til arbejde og arbejdsvilkår.

Endelig vedtog Nordisk Råd den 1. marts 1984 to rekommandationer, nr. 17/1984 og nr. 18/1984, hvori de nordiske regeringer opfordres til at samarbejde om at hindre diskriminering af homoseksuelle samt »gennem lovgivning at fremme homoseksuelles ligestilling og beskyttelse mod forskelsbehandling.«

Der findes allerede i nogle lande en lovgivning, der giver homoseksuelle et særligt værn mod retsstridig diskriminering.

I Norge indførtes ved lov af 8. maj 1981 en bestemmelse svarende til den i nærværende lovforslag foreslåede, og i Sverige har det udvalg, der svarede til den danske kommission, og som i 1984 afgav betænkning, anbefalet en sådan lovgivning, som dog endnu ikke er gennemført.

Dertil kommer, at det franske parlament i 1985 vedtog at udvide lovgivningen til også at omfatte seksuel orientering.

Kommissionens konklusion

Nærværende lovforslag er identisk med det, der anbefales af et klart flertal fra den danske kommission.

Kommissionens konklusion har følgende ordlyd:

»Det betimelige i overhovedet at indføre straffebestemmelser om diskrimination og forskelsbehandling af homoseksuelle må først overvejes. Ud-

gangspunktet er imidlertid, at der allerede eksisterer diskriminationsregler i straffelovens § 266 b og i lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race m.v. Den generelle diskussion om det rimelige i at indføre strafsanktionerede regler mod diskrimination og forskelsbehandling af minoritetsgrupper har kommissionen derfor ikke fundet anledning til at rejse på ny.

Under drøftelserne er fremhævet det uheldige i, at det fra opregningen i de gældende diskriminationsregler kan sluttes, at homoseksuelle ikke er omfattet. Deres behov for beskyttelse er måske større end behovene hos nogle af de minoritetsgrupper, der allerede er omfattet af bestemmelserne. Dette taler for, at der bør lovgives mod diskrimination og forskelsbehandling af homoseksuelle. I den forbindelse henvises til, at der er en om end sparsom retspraksis vedrørende nugældende regler.

Dermed har det været overvejet, om indførelse af bestemmelser om homoseksuelle skal ske ved en udvidelse af de gældende antidiskriminationsregler eller ved særskilt lovgivning. Det er fremhævet, at det forekommer mest naturligt at samle lovgivningen på området i så få bestemmelser som muligt. Rent lovteknisk vil det være ganske enkelt at udvide de gældende regler til også at omfatte diskrimination og forskelsbehandling, f.eks. på grund af seksuel eller homoseksuel orientering.

Til støtte for at indføre særskilte bestemmelser om homoseksuelle kan det anføres, at de gældende antidiskriminationsbestemmelser har en speciel baggrund, nemlig at skabe mulighed for ratifikation af den ovenfor ... omtalte FN-konvention. Endvidere vil særskilt lovgivning antagelig indebære, at man bliver mindre bundet af den praksis, der har udviklet sig omkring de gældende bestemmelser, end hvis disse udvides til at omfatte homoseksuelle.

Efter drøftelse er der i kommissionen enighed om, at lovgivning på området i givet fald bør ske ved en udvidelse af de nugældende bestemmelser.

Forslagene indebærer, at der i opregningen af forhold, som ikke må danne grundlag for diskrimination, indsættes »seksuel orientering«. Om baggrunden herfor henviser flertallet først til de synspunkter, der er fremsat af Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske over for kommissionen, og som

gives ovenfor ... Hertil kommer, at den politiske og psykologiske effekt af lovændringerne vejer tungere end den indskrænkning af den åbne debat, en ændret lovgivning medfører. Med en vedtagelse i Folketinget af, at der ikke må gøres forskel på grund af »seksuel orientering«, vil de homoseksuelle få samfundets accept af deres livsform. Dette vil være af stor betydning for dem, for holdningen hos andre og for ligestillingen. Selv om udvidelsen af antidiskriminationsreglerne vil have en positiv betydning i sig selv, vil det være naturligt, at lovændringerne følges op af oplysning over for befolkningen.

Om ordene »seksuel orientering« bemærkes, at i de tilsvarende norske bestemmelser, jf. ovenfor ..., anvendes formuleringen »homofil legning, leveform eller orientering«, hvor begrebet »legning« må oversættes med det danske ord »anlæg«. Kommissionen har ikke fundet det hensigtsmæssigt at medtage sådanne begreber i de danske bestemmelser, idet man finder, at »orientering« er dækkende.

Også andre former for »seksuel orientering« end den homoseksuelle, f.eks. transvestitisme, vil efter udkastet blive beskyttet mod diskrimination og forskelsbehandling. Heri ligger ikke, at ulovlige former for seksuel adfærd, som f.eks. seksuel omgang med personer under den seksuelle lavalder, anerkendes.«

Det skal tilføjes, at to medlemmer af kommissionen ikke har givet tilslutning til denne konklusion og det foreslåede lovforslag. Det ene medlem har ikke ønsket at tage stilling til den foreslåede udvidelse af de nugældende antidiskriminationsbestemmelser. Det andet medlem har betvivlet værdien af lovbestemmelser som de foreslåede, idet de næppe vil påvirke den faktiske diskrimination af homoseksuelle, men alene har karakter af moralske vurderinger, som, hvor enig man end kan være i dem, ikke naturligt hører hjemme i lovbestemmelser.«

Forslagsstillerne kan imidlertid tilslutte sig kommissionens overvejende flertal og betragter forslaget som værende af væsentlig holdningsmæssig og psykologisk betydning. I betragtning heraf og i betragtning af den formentlig begrænsede praktiske anvendelse finder man det endvidere ubetænkeligt at foretage en udvidelse af antidiskriminationsbestemmelserne som de foreslåede.